C/2026/3939

1.9.2026.

PADOMES IETEIKUMS

(2026. gada 10. jūlijs),

par Somijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

(C/2026/3939)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 ([1]), un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Regulā (ES) 2024/1263 ir precizēts, ka ekonomikas pārvaldības sistēmas mērķi ir veicināt stabilas un ilgtspējīgas publiskās finanses, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un noturību, izmantojot reformas un investīcijas, un novērst pārmērīgu valdības budžeta deficītu. Regulā noteikts, ka Padome un Komisija Eiropas pusgada kontekstā veic daudzpusēju uzraudzību saskaņā ar Līgumā par Eiropas Savienības darbību (LESD) izklāstītajiem mērķiem un prasībām. Eiropas pusgads jo īpaši ietver konkrētām valstīm adresētu ieteikumu formulēšanu un īstenošanas uzraudzību.

(2) 2025. gada 25. novembrī Komisija pieņēma atzinumu par Somijas 2026. gada budžeta plāna projektu. Tajā pašā datumā Komisija uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma 2026. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Somija nebija minēta to dalībvalstu vidū, par kurām būs jāizstrādā padziļināts pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par cilvēkkapitālu Eiropas Savienībā, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2026. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ([2]) Padome pieņēma 2026. gada 21. aprīlī un vienoto nodarbinātības ziņojumu un ieteikumu par cilvēkkapitālu – 2026. gada 9. martā.

([1]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([2]) OV C, C/2026/2434, 28.4.2026., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.

(3) Komisija 2025. gada 29. janvārī publicēja Konkurētspējas kompasu – stratēģisku satvaru, kura mērķis ir nākamajos piecos gados palielināt Savienības globālo konkurētspēju. Tajā ir noteikts, ka trīs pārmaiņu imperatīvi, proti, inovācija, dekarbonizācija un konkurētspēja, kā arī drošība, ir būtiski ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmes pīlāri. Kopš Konkurētspējas kompasa publicēšanas tas ir izmantots Eiropas pusgada darbā, proti, ar tā palīdzību ir nodrošināts, ka dalībvalstu ekonomikas politika atbilst ES stratēģiskajiem mērķiem un ka tiek izveidota vienota pieeja ekonomikas pārvaldībai, kas visā Savienībā veicina ilgtspējīgu izaugsmi, inovāciju un noturību.

(4) 2026. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norise turpinās līdztekus Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) noslēguma posma īstenošanai ([3]). Atveseļošanas un noturības plāniem (ANP) līdztekus kohēzijas politikas finansējumam ir bijusi būtiska nozīme, lai rezultatīvi sasniegtu Eiropas pusgada politikas prioritātes, jo šie plāni bija nepieciešami, lai efektīvi pievērstos visām problēmām, kas konstatētas iepriekšējos ciklos konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtiskai to daļai, un Eiropas kohēzijas politikas finansētajās programmās bija jāņem vērā konkrētai valstij adresētie ieteikumi. Tuvojoties ANM darbības beigām, joprojām ir būtiski saglabāt un izmantot ANM ietvaros atbalstītās un īstenotās reformas un investīcijas, jo īpaši tās, kas palīdz risināt konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos konstatētās problēmas.

(5) 2026. gada 3. jūnijā Komisija publicēja 2026. gada ziņojumu par Somiju. Tajā tika izvērtēts, kā Somija īstenojusi 2025. gada konkrētai valstij adresētos ieteikumus un kā tā īsteno ANP. Pamatojoties uz minēto izvērtējumu, ziņojumā par valsti tika identificētas visneatliekamākās problēmas, ar kurām saskaras Somija. Tajā tika vērtēts arī Somijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un Savienības pamatmērķrādītāju sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(6) Padome 2026. gada 20. janvārī saskaņā ar LESD 126. panta 7. punktu pieņēma ieteikumu par pārmērīga budžeta deficīta situācijas novēršanu Somijā ([4]). Padome ieteica šādus neto izdevumu maksimālos pieauguma tempus: 1,3 % 2026. gadā, 1,5 % 2027. gadā un 1,8 % 2028. gadā, un tiem atbilstošie maksimālie kumulatīvie pieauguma tempi, kas aprēķināti attiecībā pret 2024. bāzes gadu, ir 2,5 % 2026. gadā, 4,1 % 2027. gadā un 5,9 % 2028. gadā. Minētajā ieteikumā norādītā korektīvā neto izdevumu virzība aizstāj neto izdevumu maksimālos pieauguma tempus 2026. gadam un turpmākajiem gadiem, kā noteikts 2025. gada 21. janvāra ieteikumā, ar ko apstiprina Somijas vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu ([5]) ([6]). Tomēr tajā noteiktie neto izdevumu maksimālie pieauguma tempi 2025. gadam, kas atbilda 1,6 % gadā un 5,3 % kumulatīvi, atsaucoties uz 2023. bāzes gadu, joprojām ir būtiski, lai novērtētu atbilstību līdz 2025. gadam (ieskaitot). Pamatojoties uz Komisijas 2026. gada 3. jūnija novērtējumu par efektīvu rīcību ([7]), pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra attiecībā uz Somiju uz laiku tiek atlikta.

([3]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Padomes Ieteikums (2025. gada 8. jūlijs), ar ko Somijai ļauj novirzīties no neto izdevumu maksimālajiem pieauguma tempiem, kurus noteikusi Padome saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1263 (Valsts izņēmuma klauzulas iedarbināšana) (OV C, C/2025/3966, 20.8.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3966/oj).

([5]) Padomes Ieteikums (2025. gada 21. janvāris), ar ko apstiprina Somijas vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu (OV C, C/2025/656, 10.2.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/656/oj).

([6]) Joprojām ir piemērojams 2025. gada 21. janvāra ieteikuma 2. punkts un II pielikums (“Reformu un investīciju kopums, kas ir pamats korekcijas perioda pagarināšanai līdz septiņiem gadiem”).

([7]) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai: “2026. gada Eiropas pusgads – pavasara pakete”, COM(2026) 200 final.

(7) Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un tā sekas ir eksistenciāls pārbaudījums Eiropas Savienībai. Komisija ir aicinājusi dalībvalstis koordinēti pieprasīt Stabilitātes un izaugsmes pakta valsts izņēmuma klauzulas iedarbināšanu, lai atbalstītu ES centienus panākt strauju un būtisku aizsardzības izdevumu palielinājumu ([8]), un Eiropadome 2025. gada 6. marta sanāksmē atzinīgi novērtēja šo priekšlikumu. Pēc Somijas lūguma Padome 2025. gada 8. jūlijā pēc Komisijas ieteikuma pieņēma ieteikumu, kas ļauj Somijai novirzīties no ieteiktajiem neto izdevumu maksimālajiem pieauguma tempiem ([9]). 2025.–2028. gada periods, kad darbosies valsts izņēmuma klauzula, Somijai dod iespēju pārskatīt valdības izdevumu prioritātes vai palielināt valdības ieņēmumus, lai paliekošs aizsardzības izdevumu palielinājums vidējā termiņā neapdraudētu fiskālo stabilitāti.

(8) Somija 2026. gada 30. aprīlī iesniedza savu 2026. gada progresa ziņojumu ([10]) par neto izdevumu ieteicamo maksimālo pieauguma tempu ievērošanu, par tāda reformu kopuma un investīciju īstenošanu, kas ir korekcijas perioda pagarināšanas pamatā, un par tādu reformu un investīciju īstenošanu, ar kurām reaģē uz galvenajām problēmām, kas konstatētas Eiropas pusgada konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos. Ziņojums par darbībām, kas veiktas saskaņā ar pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru, ir iekļauts gada progresa ziņojumā.

(9) Reālā IKP pieaugums 2025. gadā bija 0,2 %, un SPCI inflācija bija 1,8 %. Komisijas 2026. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2026. gadā palielināsies par 0,8 % un 2027. gadā par 1,4 %, taču SPCI inflācija 2026. gadā plānota 2,4 % apmērā un 2027. gadā 1,9 % apmērā.

(10) Saskaņā ar *Eurostat* sniegtajiem datiem ([11]) Somijas vispārējās valdības budžeta deficīts samazinājās no 4,4 % no IKP 2024. gadā līdz 3,4 % no IKP 2025. gadā. Deficīta samazinājums 2025. gadā galvenokārt atspoguļo ieņēmumus palielinošo pasākumu, piemēram, 2024. gada beigās ieviestā PVN likmes palielinājuma, ietekmi un izdevumu mēreno pieaugumu. Pamatojoties uz politikas pasākumiem, kas bija zināmi prognozes termiņa datumā, Komisijas 2026. gada pavasara prognozē paredzēts, ka deficīts 2026. gadā būs 4,5 % no IKP un 2027. gadā – 4,6 % no IKP. Palielinājums 2026. gadā galvenokārt atspoguļo lielākas valsts investīcijas saistībā ar F-53 iznīcinātāju piegādi, kas daļēji bija atlikta no 2025. gada, un lielākus procentu maksājumus.

(11) Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja ([12]), kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2025. gadā bija ierobežojoša, proti, 1,5 % no IKP. Tiek prognozēts, ka 2026. gadā tā būs ekspansīva, proti, 0,7 % no IKP, un 2027. gadā – kopumā neitrāla.

(12) Saskaņā ar *Eurostat* sniegtajiem datiem ([13]) Somijas vispārējās valdības parāds pieauga no 82,4 % no IKP 2024. gada beigās līdz 88,5 % no IKP 2025. gada beigās. Parāda attiecības pieaugums 2025. gadā galvenokārt atspoguļo pastāvīgu valdības budžeta deficītu un lielu, pozitīvu atlikumu un plūsmu korekciju, kā arī mērenu nominālā IKP pieaugumu. Pamatojoties uz prognozes termiņa datumā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisijas 2026. gada pavasara prognozē paredzēts, ka parāda attiecība pret IKP līdz 2026. gada beigām palielināsies līdz 91,2 % un ka līdz 2027. gada beigām tā pieaugs vēl vairāk, proti, līdz 93,1 %. Pieaugums 2026. gadā galvenokārt atspoguļo lielāku valdības budžeta deficītu, ko tikai daļēji kompensē straujāks nominālā IKP pieaugums, savukārt atlikumu un plūsmu korekcijai ir tikai neliela nozīme.

([8]) Komisijas paziņojums "Iespējas rašana palielināt aizsardzības izdevumus Stabilitātes un izaugsmes pakta ietvaros", Brisele, 19.3.2025., C(2025) 2000 final.

([9]) Padomes Ieteikums (2025. gada 8. jūlijs), ar ko Somijai ļauj novirzīties no neto izdevumu maksimālajiem pieauguma tempiem, kurus noteikusi Padome saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1263 (Valsts izņēmuma klauzulas iedarbināšana) (OV C, C/2025/3966, 20.8.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3966/oj).

([10]) 2026. gada progresa ziņojumi ir pieejami https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([11]) *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2026.

([12]) Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Tās mērķis ir novērtēt ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no ES budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem Savienības fondiem.

([13]) *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2026.

(13) Saskaņā ar *Eurostat* datiem ([14]) kopējie vispārējās valdības aizsardzības izdevumi Somijā 2025. gadā bija 1,7 % no IKP, kas atbilst pieaugumam par 0,5 procentpunktiem no IKP salīdzinājumā ar 2021. atsauces gadu. Saskaņā ar Komisijas 2026. gada pavasara prognozi tie 2026. gadā būs 2,6 % no IKP, kas atbilst pieaugumam par 1,4 procentpunktiem no IKP salīdzinājumā ar 2021. gadu ([15]).

(14) Savienība joprojām saskaras ar energoapgādes traucējumu un paaugstināta cenu svārstīguma risku, ko saasina ģeopolitiskā spriedze, kura ietekmē globālos naftas un gāzes tirgus. 2022.–2023. gada enerģētiskās krīzes laikā gūtā pieredze liecina, ka plaši pasākumi, kas nav mērķorientēti, rada lielas fiskālās izmaksas un ir sociāli un ekonomiski neefektīvi. Kopš 2026. gada februārī sākās karš Tuvajos Austrumos, Somija nav pieņēmusi jaunus fiskālās politikas pasākumus, lai mazinātu augsto enerģijas cenu ietekmi uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem ([16]).

(15) Pamatojoties uz Komisijas aprēķiniem, neto izdevumi Somijā 2025. gadā saruka par 0,7 %, savukārt 2024. un 2025. gada kumulatīvais pieaugums bija 2,6 %. Neto izdevumu pieaugums 2025. gadā ir mazāks par Padomes 2025. gada janvārī ieteikto maksimālo pieauguma tempu. Aplūkojot 2024. un 2025. gadu kopā, tiek prognozēts, ka neto izdevumu kumulatīvais pieauguma temps arī būs mazāks par ieteikto maksimālo pieauguma tempu.

(16) Pamatojoties uz Komisijas aprēķiniem, tiek prognozēts, ka neto izdevumi Somijā 2026. gadā pieaugs par 4,1 % un 2025. un 2026. gada kumulatīvais pieaugums būs 3,3 %. Neto izdevumu prognozētais pieauguma temps 2026. gadā ir lielāks par Padomes 2026. gada janvārī ieteikto maksimālo pieauguma tempu un atbilst novirzei 1,5 % apmērā no IKP gada griezumā. Aplūkojot kopā 2025. un 2026. gadu, arī neto izdevumu prognozētais kumulatīvais pieauguma temps pārsniegs ieteikto maksimālo pieauguma tempu, kas kumulatīvi atbilst novirzei 0,5 % apmērā no IKP. Tomēr prognozētā novirze ir valsts izņēmuma klauzulas elastības robežās, pamatojoties uz pašreizējām aizsardzības izdevumu prognozēm.

(17) Ieteikumā, ar ko apstiprina Somijas vidēja termiņa plānu, ir precizēts reformu un investīciju kopums, kas ir pamatā korekcijas perioda pagarināšanai, kā arī īstenošanas grafiks. Ņemot vērā Somijas gada progresa ziņojumā sniegto informāciju, Komisija uzskata, ka šo reformu un investīciju galveno posmu īstenošana, kas bija jāveic līdz 2026. gada 30. aprīlim, kopumā norit sekmīgi. Ciktāl ir runa par labbūtības pakalpojumu apgabalu deficīta labošanu, dažu apgabalu uzkrātais deficīts (lai gan izdevumu pieaugums ir kļuvis mērenāks) tiek uzskatīts par pārāk lielu, lai to varētu labot līdz 2026. gada beigām, neapdraudot pakalpojumu sniegšanu. Tāpēc valdība ir iesniegusi priekšlikumu pagarināt termiņu līdz 2029. gada beigām tiem reģioniem, kuriem ir uzticami deficīta novēršanas plāni. Komisija uzskata, ka kopumā Somija ir apmierinoši izpildījusi savas saistības ([17]). Somija saskaras ar pastāvīgiem fiskālās stabilitātes izaicinājumiem. Vispārējās valdības budžeta deficīts 2025. gadā sasniedza 3,4 % no IKP, savukārt valdības parāds pieauga līdz 88,5 % no IKP.

([14]) *Eurostat*, valdības izdevumi pēc valdības funkciju klasifikācijas (*COFOG*).
([15]) NATO aizsardzības izdevumu definīcija atšķiras no valdības funkciju klasifikācijā (*COFOG*) lietotās aizsardzības izdevumu definīcijas. Turklāt atšķirības varētu izraisīt arī izdevumu, jo īpaši ar militāro ekipējumu saistītu izdevumu, ierakstīšanas laiks, tāpēc ka NATO pārskatos netiek ievēroti nacionālo kontu noteikumi par ierakstīšanas laiku.
([16]) Tas atspoguļo situāciju Komisijas 2026. gada pavasara prognozes termiņa datumā (2026. gada 4. maijs).
([17]) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai: "2026. gada Eiropas pusgads – pavasara pakete", COM(2026) 200 final.

Kaut arī valdība 2023. un 2024. gadā pieņēma apjomīgus konsolidācijas pasākumus un 2026. gada budžetā ir iekļauti turpmāki pasākumi, nav paredzams, ka valsts parāds stabilizēsies bez papildu intervences pasākumu veikšanas. Publiskie izdevumi, kas sasniedza 57,7 % no IKP, 2024. gadā joprojām bija augstākie Savienībā. Publisko izdevumu efektivitātes uzlabošanai ir izšķiroša nozīme, lai atgūtu fiskālo telpu, saglabātu vajadzīgo publisko investīciju iespējas un novērstu izdevumu radīto spiedienu, kas saistīts ar sabiedrības novecošanu. Izdevumu pārskatīšana var palīdzēt noteikt veidus, kā palielināt publisko izdevumu efektivitāti. Paredzams, ka 2026. gadā pirmo reizi tiks pabeigti ikgadēji mērķorientēti izdevumu pārskati, un pirms 2027. gadā paredzētajām vēlēšanām ir plānots jauns visaptverošs pārskats. Somijai būtu lietderīgi saglabāt praksi izstrādāt regulārus un detalizētus izdevumu pārskatus, kuros ietverti skaidri un īstenojami ieteikumi, un sistemātiski ņemt vērā to rezultātus budžeta sagatavošanas procesā. Tas ir īpaši svarīgi attiecībā uz sociālās aizsardzības sistēmu, kurā izdevumi 2024. gadā sasniedza 26 % no IKP, kas ievērojami pārsniedz Savienības vidējo rādītāju (19 % no IKP). Somijas sociālās aizsardzības sistēma ir visaptveroša, bet sarežģīta, un tā, iespējams, varētu atturēt no strādāšanas. Kopš 2023. gada ir pieņemtas vairākas reformas, lai vienkāršotu un uzlabotu sistēmas efektivitāti un palielinātu stimulus strādāt, tostarp ir ieviests vispārējs sociālā nodrošinājuma pabalsts un ir uzsākta visaptveroša sociālās palīdzības reforma; abas minētās reformas stājās spēkā 2026. gadā. Lai gan paredzams, ka šīs abas reformas uzlabos efektivitāti un nodarbinātības stimulus, tomēr to ietekme uz fiskālo stabilitāti joprojām ir neskaidra. Vienlaikus ir pieaudzis nabadzības vai sociālās atstumtības risks, un ietekmes novērtējumi liecina par to, ka nesenās reformas, šķiet, ir ietekmējušas neaizsargātas iedzīvotāju grupas vairāk, nekā gaidīts. Īpaša uzmanība jāpievērš neaizsargātu iedzīvotāju grupu vajadzību apmierināšanai, vienlaikus uzlabojot izdevumu efektivitāti.

(18) Joprojām ir būtiski sistemātiski, jēgpilni un savlaicīgi iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību sekmīgā Savienības finansēšanas instrumentu īstenošanā, kā arī Eiropas pusgada kontekstā.

(19) Somijā kohēzijas politikas programmu īstenošana, kas ietver atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Taisnīgas pārkārtošanās fonda (TPF) un Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+), pārsniedz ES vidējo rādītāju maksājumu ziņā, taču projektu atlases rādītājs joprojām nesasniedz ES vidējo rādītāju. Ir svarīgi saglabāt pašreizējo tempu un nodrošināt investīciju ātru īstenošanu, vienlaikus maksimāli palielinot investīciju ietekmi uz vietas. Ir būtiski nodrošināt, ka jaunās investīcijas, ko Somija identificējusi kohēzijas politikas fondu vidusposma pārskatīšanā, jo īpaši tās, kas saistītas ar piecām Vidusposma pārskatīšanas regulā ([18]) noteiktajām prioritātēm, tiek ātri un efektīvi īstenotas.

(20) Somija kā dalībvalsts pie ES austrumu ārējās robežas saskaras ar spiedienu uz izdevumiem, kas saistīti aizsardzību un noturību pret hibrīddraudiem, kā arī ar specifiskām problēmām, kas ietekmē ekonomiskās un sociālās attīstības dinamiku.

(21) Somijas saskaras ar vairākiem izaicinājumiem, kas saistīti ar konkurētspēju, dekarbonizāciju, nodarbinātību, kā arī sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu reformas īstenošanu.

([18]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2025/1914 (2025. gada 18. septembris), ar ko groza Regulas (ES) 2021/1058 un (ES) 2021/1056 attiecībā uz īpašiem pasākumiem stratēģisku problēmu risināšanai vidusposma pārskatīšanas kontekstā.

(22) Somijai ir vieni no labākajiem rezultātiem Savienībā inovācijas jomā, ko veicina augsti kvalificēti iedzīvotāji, liels IKT speciālistu skaits, plaši izplatīta digitālo tehnoloģiju izmantošana uzņēmumos, cieša starptautiskā sadarbība pētniecības jomā, iespējkapitāla darbība un dinamiska jaunuzņēmumu ekosistēma, jo īpaši dziļo tehnoloģiju jomā. Pētniecības un izstrādes izdevumu līmenis ir turpinājis palielināties virzībā uz valsts noteikto mērķrādītāju, proti, 4 % no IKP līdz 2030. gadam. Taču šie pārliecinošie inovācijas rezultāti nav veicinājuši spēcīgāku ražīguma pieaugumu, kas kopš elektronikas nozares lejupslīdes 2010. gadu sākumā vēl aizvien ir vājš. Lai inovācija efektīvāk veicinātu izaugsmi, pētniecības rezultāti ir jālaiž tirgū un plašāk jāizvērš visā ekonomikā. Sadarbība starp uzņēmumiem un akadēmiskajām aprindām ir svarīgs kanāls inovācijas komercializēšanai. Sadarbība starp inovācijas jomā aktīviem uzņēmumiem, no vienas puses, un universitātēm un pētniecības iestādēm, no otras puses, Somijā laika gaitā ir samazinājusies, savukārt uzņēmumu finansējums, kas atvēlēts pētniecībai un izstrādei augstākās izglītības jomā, ir stagnējis. Jo īpaši MVU saskaras ar grūtībām sadarboties ar universitātēm un pētniecības organizācijām, kā arī piekļūt attiecīgajiem finansēšanas instrumentiem. Ir samazinājies arī atbalsts inovācijas darbībām, kas nav pētniecība un izstrāde, un tas var kavēt inovācijas ieviešanu tirgū. Kaut arī ir palielināts papildu finansējums sadarbībai starp uzņēmumiem un pētniecības organizācijām, tomēr kopīgu attiecīgās nozares un universitāšu projektu vēl lielāka pastiprināšana palīdzētu uzlabot zināšanu pārnesi. Lai uzlabotu inovācijas komercializāciju, ir vajadzīgas arī labākas uzņēmējdarbības prasmes un atbalsts pētniekiem. Kaut gan Somija dažādos līmeņos ir ieviesusi uzņēmējdarbības izglītību, tomēr joprojām nav visaptverošas stratēģijas, kuras mērķis ir stiprināt pētnieku uzņēmējdarbības spējas. Kopumā Somija, ievērojot ierobežoto fiskālo telpu, gūtu labumu no tā, ja tiktu saglabāti labvēlīgi apstākļi pētniecības un izstrādes ekosistēmu uzplaukumam, cita starpā arī nodrošinot reģionālo un vietējo inovācijas stratēģiju stratēģisku izmantošanu.

(23) Somijā ir dinamiska jaunuzņēmumu ekosistēma. Kaut arī iespējkapitāla investīcijas procentos no IKP pārsniedz ES vidējo rādītāju, tomēr darbības izvēršana vēl aizvien ir pastāvīga problēma, jo vietējie fondi bieži vien ir pārāk mazi, lai varētu vadīt vēlāka posma finansēšanas kārtas vai līdzinvestēt tajās. Banku aizdevumi ir plaši pieejami, taču tas nav piemērotākais instruments, lai finansētu jaunuzņēmumu darbības izvēršanu. Rezultātā inovatīviem uzņēmumiem, jo īpaši kapitālietilpīgās nozarēs, var būt grūtības nodrošināt izaugsmes finansējumu, un tie varētu pārcelties uz ārvalstīm vai meklēt finansējumu ārvalstu tirgos. Kaut arī piekļuve finansējumam kopumā ir pietiekama un stratēģijas pārskats, ko cita starpā nesen veica valstij piederošā ieguldījumu sabiedrība *TESI*, ir palīdzējis novērst nepilnības liela mēroga finansējumā, tomēr ir vajadzīga turpmāka rīcība, lai nodrošinātu pietiekamas kapitāla plūsmas uz uzņēmumiem augstas inovācijas jomā. Paplašinot piekļuvi finansējumam, kas paredzēts darbības izvēršanai, tiktu atbalstīta uzņēmumu izaugsme, inovāciju izplatīšana un darbvietu radīšana, kā arī veicināts kopējais ražīguma pieaugums. Šī rīcībpolitika cita starpā varētu būt šāda: i) paplašināt privāto ieguldītāju līdzdalību izaugsmes tirgos, piemēram, palielinot *OST* kapitāla uzkrājumu kontu pievilcību un elastību, lai mājsaimniecību uzkrājumus varētu novirzīt strauji augošiem uzņēmumiem; ii) racionalizēt ieguldītājiem paredzētās pārrobežu investīciju procedūras; iii) ieviest mērķorientētus nodokļu stimulus investīcijām augošos uzņēmumos un strauji augošos uzņēmumos, kas panākams, reformējot iespējkapitāla nodokļu režīmu, un iv) reformēt nodokļu uzlikšanu dividendēm, ko izmaksā biržas sarakstā neiekļauti uzņēmumi.

(24) Somija ir maza, atvērta ekonomika, kas saskaras ar ekonomiskās drošības izaicinājumiem, jo īpaši tādēļ, ka tā ir atkarīga no globālajām vērtības veidošanas ķēdēm. Attiecībā uz Somijas kritiski svarīgo ekonomisko plūsmu nodrošināšanu ir būtiski, lai Somija turpinātu attīstīt savas spējas novērst iespējamus traucējumus, reaģēt uz tiem un pielāgoties tiem, tostarp gan kiberdimensijā un hibrīddimensijā, gan kritiskajā infrastruktūrā, kas ir vitāli svarīga ekonomikai. Liela daļa Somijas uzņēmumu ir ziņojuši par IKT drošības incidentiem, kuriem ir sekas. Turklāt vairāki incidenti, kas ietekmējuši zemūdens kritisko infrastruktūru Baltijas jūras reģionā, izgaismo datu, gāzes un elektroenerģijas pārvadāšanai paredzētās kritiskās infrastruktūras neaizsargātību. Somija gūtu labumu no stratēģisko vērtības ķēžu un ekonomikas plūsmu atbalsta, veicot tādus pasākumus kā kritiskās infrastruktūras aizsardzība un modernas kiberdrošības uzturēšana.

(25) Somija ir iekļāvusi tiesību aktos savu oglekļneitralitātes mērķrādītāju 2035. gadam. Lai sasniegtu minēto mērķrādītāju, ir jāpaātrina progress oglekļa neto emisiju samazināšanā. Somija ir izlēmīgi rīkojusies, lai samazinātu emisijas no enerģijas ražošanas, vienlaikus ir veiktas lielas investīcijas, lai paātrinātu rūpniecības dekarbonizāciju.

(26) Turpmāki centieni dekarbonizēt rūpniecību ir svarīgi ne tikai tādēļ, lai samazinātu emisijas, bet arī kā konkurētspējas avots. Tīras rūpniecības attīstība ir Somijas nākotnes uzņēmējdarbības modeļa pamatā. Somijā ir viszemākās elektroenerģijas cenas Eiropas Savienībā, kas sniedz ievērojamas priekšrocības tām nozarēm, kuras jau aizstājušas fosilā kurināmā izmantošanu. Tas ir cieši saistīts ar lielākām investīcijām tīrās tehnoloģijās un aprites ekonomikā. Kaut arī Somija ir līdere tādu tīro tehnoloģiju izstrādē kā sauszemes vēja enerģija, ilgtspējīgas energosistēmas, akumulatoru infrastruktūra un zaļais ūdeņradis, tomēr ir vajadzīgi papildu ieguldījumi, lai šīs tehnoloģijas kļūtu par tirgus prasībām atbilstošām nozarēm, kas atbalsta Somijas nākotnes ekonomiku. Lai samazinātu atkarību no svarīgu materiālu un rūpniecisko ielaidmateriālu importa, Somijai jāuzlabo materiālu apritīgas izmantošanas rādītājs un resursu produktivitāte, kas ir joprojām ir vieni no zemākajiem Eiropas Savienībā. Zaļo prasmju pieejamības nodrošināšanai būs izšķiroša nozīme, lai atbalstītu zaļo pārkārtošanos rūpniecībā.

(27) Izšķiroša nozīme Somijas klimata mērķrādītāju sasniegšanā ir transporta nozarei, ņemot vērā šīs nozares ievērojamo potenciālu vēl vairāk samazināt emisijas. Lai sasniegtu Somijas 2030. mērķrādītājus transporta dekarbonizācijas jomā, ir jāpaātrina investīcijas tādās jomās kā privāto transportlīdzekļu elektrifikācija un bezemisiju mobilitāte, sabiedriskā transporta savienojumi, kuru mērķis ir samazināt atkarību no automobiļiem, un tālsatiksmes pārvadājumu dekarbonizācija, kā arī jāveic reformas, lai vēl vairāk stimulētu šo pāreju. Šādi pasākumi var sniegt Somijai konkurences priekšrocības, vienlaikus sociāli taisnīgā un iekļaujošā veidā atbalstot nozares dekarbonizāciju.

(28) Arvien lielāks meža noslogojums un emisijas no nosusinātajiem kūdrājiem veicina oglekļa piesaistītāja eroziju. Somijas meži tradicionāli ir bijuši svarīgs oglekļa piesaistītājs, taču nesenā attīstība ir būtiski samazinājusi piesaistītājvērtību. Ir tikuši ierosināti pasākumi, kuru mērķis ir palielināt mežu augšanu un stiprināt mežu noturību. Tomēr šo pasākumu tvērums ir ierobežots, un paredzams, ka būs vajadzīgs ilgs laiks, lai to ietekme būtu jūtama. Meža augšana un noturība ir vajadzīga nolūkā nodrošināt to, ka dabiskie piesaistītāji vidējā termiņā un ilgtermiņā kļūst spēcīgāki, lai varētu sasniegt Somijas oglekļneitralitātes mērķrādītāju. Meža augšanas tempi ir samazinājušies ne tikai mežizstrādes, bet arī meža vecuma un ar klimata pārmaiņām saistītu iemeslu dēļ, tostarp sausuma un vēsturiski augstas temperatūras dēļ. Turklāt atšķirība starp plānotajiem neto piesaistījumiem un Somijas ZIZIMM mērķrādītāju 2030. gadam ir otrs lielākais prognozētais iztrūkums ES dalībvalstu vidū; tomēr prognozēs ir ietverta liela nenoteiktība. Lai uzlabotu oglekļa piesaistītāju efektivitāti, ir jāpastiprina ilgtspējīgas zemes apsaimniekošanas metodes un jāpalielina investīcijas klimatnoturībā. Ir vajadzīga izlēmīga turpmāka rīcība, lai stiprinātu oglekļa piesaistītāju efektivitāti un joprojām varētu sasniegt Somijas oglekļneitralitātes mērķrādītāju.

(29) Bezdarba līmenis 2025. gadā palielinājās līdz 9,7 %, kam daļēji par iemeslu ir lielāka dalība darba tirgū, savukārt nodarbinātības līmenis saruka līdz 76,3 %. Ilgstoša bezdarba līmenis 2025. gadā pieauga līdz 2,4 %, tādējādi pārsniedzot ES vidējo rādītāju. Jauniešu bezdarba līmenis 2025. gadā sasniedza 21,8 %, kas ir krietni pārsniedz ES vidējo rādītāju, savukārt jauniešu, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu, īpatsvars pieauga līdz 11,0 %. Somija ir ieviesusi vairākus pasākumus darbaspēka aktivizēšanai, tostarp sociālā nodrošinājuma sistēmas reformu un pašvaldību nodarbinātības apgabalu izveidi. Tomēr valstu statistika liecina par to, ka dalība aktīvā darba tirgus politikā kopš 2022. gada ir samazinājusies. ([19]) Pašvaldības saskaras ar augstām izmaksām, kuru iemesls ir bezdarbnieka pabalsta maksājumi, kā arī valsts nodarbinātības dienestu pakalpojumu sniegšana, un cikliskās lejupslīdes laikā ir ārkārtīgi augsts pieprasījums pēc abiem minētajiem. Centieni uzlabot aktīvas darba tirgus politikas vēršanu uz iedzīvotāju grupām, kurām ir lielāka vajadzība pēc pakalpojumiem, piemēram, jauniešiem un ilgstošiem bezdarbniekiem, palīdzētu uzlabot izdevumu efektivitāti un labāk atbalstīt pāreju uz nodarbinātību ārkārtējā darba tirgus situācijā.

(30) Ņemot vērā izšķirošo cilvēkkapitāla nozīmi Savienības konkurētspējas un stratēģiskās autonomijas uzlabošanā, Padome 2026. gadā ieteica dalībvalstīm rīkoties, lai steidzami risinātu ar cilvēkkapitālu saistītās strukturālās problēmas prasmju, izglītības un mācību jomā, kuras kavē konkurētspēju. Somijai adresētie 2026. gada ieteikumi var palīdzēt īstenot Padomes ieteikumu par cilvēkkapitālu Savienībā.

([19]) Aplēstais dalības līmeņa samazināšanās rādītājs varētu būt pārāk augsts, jo valsts līmenī tiek uzraudzīti un vērtēti tikai valsts nodarbinātības dienesti. Pašvaldības sniedz arī nevalstiskus pakalpojumus, kurus valsts līmenī neuzrauga.

(31) Kvalificētu darbinieku piedāvājuma palielināšana, tostarp izmantojot formālo izglītību un pieaugušo prasmju pilnveidi pārkvalifikāciju, nāktu par labu Somijas ražīgumam, konkurētspējai un ekonomikas izaugsmei. 2025. gadā Somijā augstākās izglītības ieguvēju īpatsvars saruka līdz 38,2 %, kas ir zem ES vidējā rādītāja (44,8 %), un ievērojami atpaliek no Somijas mērķa līdz 2030. gadam sasniegt 50 %. Vienlaikus bezdarba līmenis tādu cilvēku vidū, kuriem ir pamatizglītības otrā posma vai zemāka līmeņa izglītība, sasniedza 22,9 %, izgaismojot to, ka prasmju trūkums ir nopietns šķērslis nodarbinātībai. Neraugoties uz augstiem uzņemšanas rādītājiem zinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātikas jomā, vairākās augsti kvalificētās profesijās joprojām ir konstatējams darbaspēka trūkums. Lai ilgtermiņā novērstu prasmju trūkumu, ir būtiski paplašināt augstākās izglītības piedāvājumu, kas ir cieši saskaņots ar darba tirgus pieprasījumu, un palielināt terciārās izglītības absolventu skaitu.

(32) Sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu reforma, ar kuru 2023. gada sākumā tika ieviesta jaunā pakalpojumu sniegšanas sistēma, ir palēninājusi izmaksu pieaugumu un uzlabojusi vienlīdzīgu piekļuvi primārās veselības aprūpes pakalpojumiem. Tomēr starp labbūtības pakalpojumu apgabaliem vēl aizvien pastāv atšķirības finanšu stabilitātes un pakalpojumu sniegšanas ziņā. Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīniskās aprūpes vajadzības joprojām ir vienas no lielākajām Savienībā. Vienlaikus sabiedrības novecošana apdraud Somijas sociālās un veselības aprūpes nozares, tostarp vecāka gadagājuma cilvēku aprūpes sistēmas, noturību un fiskālo ilgtspēju. Sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu vadības un labbūtības pakalpojumu apgabalu finansēšanas modeļa stiprināšana, kā arī dažādu IT sistēmu integrācija un datu un MI izmantošana varētu atbalstīt centienus, kuru mērķis ir risināt neapmierinātās vajadzības, mazināt atšķirības un vēl vairāk samazināt pakalpojumu sniegšanas sistēmas neefektivitāti. Šo problēmu risināšana arī palīdzētu atbalstīt augšupēju sociālo konverģenci atbilstoši Komisijas dienestu sociālās konverģences sistēmas otrā posma valstu analīzei ([20]).

(33) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome eurozonas dalībvalstīm 2026. gadā ieteica rīkoties, tai skaitā izmantojot ANP, lai īstenotu 2026. gada ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku. Attiecībā uz Somiju 1. ieteikums palīdz īstenot pirmo, otro, trešo un piekto ieteikumu par eurozonu, 2. ieteikums palīdz īstenot ceturto ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, 3. un 4. ieteikums palīdz īstenot septīto ieteikumu par eurozonu un 5. ieteikums palīdz īstenot piekto ieteikumu par eurozonu,

AR ŠO IESAKA Somijai 2026. un 2027. gadā rīkoties šādi.

1. Ievērot neto izdevumu maksimālos pieauguma tempus, ko Padome ieteica 2026. gada 20. janvārī, lai novērstu pārmērīga budžeta deficīta situāciju, un vienlaikus izmanto elastību, ko paredz Padomes aktivizētā valsts izņēmuma klauzula. Palielināt kopējos aizsardzības un drošības izdevumus un gatavību, vienlaikus nodrošinot parāda ilgtspēju un izdevumu efektivitāti, kā arī pakāpeniski pielāgojot budžetu, lai uzturētu strukturāli lielākus aizsardzības izdevumus. Nodrošināt, ka visi pasākumi, kas veikti, lai mazinātu krīzes izraisīto enerģijas cenu kāpuma ietekmi, ir pagaidu pasākumi, kas vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību aizsardzību vai energoietilpīgu uzņēmumu vajadzību apmierināšanu, saglabā stimulus taupīt enerģiju, vienlaikus nodrošinot, lai to fiskālās izmaksas būtu saderīgas ar saistībām saskaņā ar ES fiskālo sistēmu. Turpināt īstenot reformu un investīciju kopumu, kas ir pagarinātā pielāgošanās perioda pamatā, kā Padome ieteikusi 2025. gada 21. janvārī. Uzlabot publisko izdevumu efektivitāti, veicot regulārus un detalizētus izdevumu pārskatus, kuros tiek apzināti konkrēti pasākumi, kas jāņem vērā budžeta procesā, tostarp, pārskatot sociālā nodrošinājuma sistēmu, lai atbalstītu publisko finanšu ilgtermiņa ilgtspēju, vienlaikus risinot neaizsargāto grupu vajadzības.

2. Nodrošināt saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu īstenoto reformu un investīciju nepārtrauktību. Saglabāt īstenošanas tempu kohēzijas politikas programmās, attiecīgā gadījumā balstoties uz pārdali stratēģiskajām prioritātēm, par kurām panākta vienošanās saistībā ar vidusposma pārskatīšanu, un kohēzijas politikas satvarā paredzētajām elastības iespējām. Risināt unikālās sociālekonomiskās, drošības un civilās sagatavotības problēmas, kas īpaši skar reģionus pie ES ārējās austrumu robežas, tostarp pievērsties vajadzībai investēt divējāda lietojuma infrastruktūrā.

([20]) SWD(2026) 122 – Otrā posma valstu analīze par sociālo konverģenci saskaņā ar sociālās konverģences sistēmu (*SCF*), 2026.

3. Atbalstīt pētniecības un izstrādes ekosistēmu un uzlabot inovācijas komercializāciju, i) pastiprinot sadarbību starp uzņēmumiem un akadēmiskajām aprindām, izmantojot kopīgus rūpniecības nozares un universitāšu projektus, un ii) uzlabojot uzņēmējdarbības prasmes un atbalstu pētniekiem. Paplašināt inovatīvu jaunuzņēmumu un strauji augošu uzņēmumu piekļuvi finansējumam, kas paredzēts darbības izvēršanai, un stiprināt pašu kapitāla finansējuma ekosistēmu. Stiprināt ekonomisko drošību, tostarp kritiskajā infrastruktūrā, un kiberdrošību.

4. Samazināt oglekļa emisijas, palielinot publiskās un privātās investīcijas rūpniecības un transporta dekarbonizācijā (tostarp ar elektrifikācijas palīdzību), tīrās tehnoloģijās un aprites ekonomikas risinājumos un stiprinot zemes un meža resursu ilgtspējīgu izmantošanu.

5. Uzlabot aktīvas darba tirgus politikas mērķorientāciju. Novērst prasmju trūkumu un neatbilstību, pārkvalificējot darbaspēku un pilnveidojot tā prasmes, kā arī paplašinot augstākās izglītības piedāvājumu attiecībā uz tām prasmēm, pēc kurām darba tirgū ir vislielākais pieprasījums. Turpināt uzlabot sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu efektivitāti, vienlaikus turpinot centienus uzlabot piekļuvi pakalpojumiem, tostarp vecāka gadagājuma cilvēku aprūpes jomā.

Briselē, 2026. gada 10. jūlijā

Padomes vārdā –

priekšsēdētājs

S. HARRIS